

Milli səhnəmizin və kinomuzun dan ulduzu

Qarşımda bir kitab var. Xalq artisti Sona Hacıyevanın 110 illiyi münasibətilə çap olunmuşdur. Kitabda sənətkarın ömür yolundan və yaratdığı obrazlar qalereyasından geniş söz açılır. Bu il Sona xanımın anadan olmasının 115-ci ildönümüdür. Biz də görkəmli sənətkarı xatırlamaq, həyat və sənət yoluna nəzər yetirmək qərarına gəldik.

Sona Hacıyeva 1907-ci ildə Şəkiddə anadan olmuşdur. Bir yaşında ikən atası vəfat etdiyindən onu və qardaşını babası Əbdülbağı Zülalov (böyük Azərbaycan xanəndəsi Bülbülcan—M.M.) himayəsinə götürmüşdür.

Sona xanımın anası Bülbülcanın qızı, Əməkdar artist Əzizə Məmmədova Azərbaycan teatrı və kinonunun ilk milli, peşəkar artistlərindən biri olub. O da Azərbaycan teatırında, kinosunda yadda qalan obrazlar yaradıb. Məşhur “O olmasın, bu olsun” filmində Sənəm, “Görüş”də Şövkət xala obrazları ilə əbədiyaşarlıq qazanıb. Əzizə xanımın anası, Sona xanımın nənəsi, Bülbülcanın həyat yoldaşı Nisə Zülalova “Fətəli xan” filmində ana obrazını məharətlə ifa edib.

Sona Hacıyeva səhnə fəaliyyəti boyu müxtəlif qadağalara, maneələrə, təzyiqlərə, təqiblərə məruz qalmışdır. Lakin o, cəhəlt və nadanlıqla dolu aləmin iflasla nəticələncəyini öz yaradıcılığı, oynadığı rolların mono-loqları ilə dilə gətirirdi. Onun yarattığı obrazlar Azərbaycan qadınının ağır taleyini, düşdüyü əzabları güclü və emosional bir şəkildə tamaşaçılara çatdırırdı.

S.Hacıyeva uzun illər müasir və klassik dramaturqların əsərlərində tamaşalarında diqqəti cəlb edən obrazlar yaratmışdır. 1927-ci ilədək, eyni zamanda, opera və musiqili komediyalarda uğurla

çıxış etmişdir. O zamanlar Azərbaycan səhnəsində aktrissalar çatışmadığı üçün Sona xanım Opera və Balet Teatrında da çıxış etmək məcburiyyətində qalmışdı. Onun opera səhnəsində yaratdığı Leyli, Əsli (“Leyli və Məcnun”, “Əsli və Kərəm” Üzeyir bəy Hacıbəyli), Şahsənəm (“Aşıq Qərib” Z.Hacıbəyov) obrazları tamaşaçılar tərəfindən maraqla qarşılanırdı. Çünki Sona Hacıyevaya qədər operada qadın rollarını ancaq kişilər oynayırdılar. O, öz mələhətli səsi, oxu manerası, opera və operettalarda obrazları ürəyəyatımlı tərzdə ifa etməsi ilə yaddaşlarda əbədi iz qoyub.

Sona Hacıyevanın yaradıcılığı üçün milli kolari, təbiilik, özünəməxsus lirizm səciyyəvi idi. 1920-ci ildən ömrünün sonuna kimi Azərbaycan Dövlət Dram Teatrının səhnəsində Azərbaycanın klassik dramaturqları ilə yanaşı, dünya dramaturqlarının əsərlərində müxtəlif obrazlar yaratmışdır. (“Hacı Qara” M.F.Axundzadə), Xumar (“Şeyx Sənan” H.Cavid), Atlas (“Həyat” M.İbrahimov), Gülnar, Mehriban (“Vaqif”, “Xanlar” S.Vurğun), Zinyət (“Toy” S.Rəhman), Ofeliya, Cülyetta (“Hamlet”, “Romeo və Cülyetta” V.Şekspir), Qalçixa (“Günahsız müqəssirlər” A.Ostrovski), Anna (“Həyatın dibində” M.Qorki) və s. obrazlar onu teatr tarixinin ən parlaq ulduzlarından birinə çevirmişdir.

Mürəkkəb bir zamanda səhnəyə gələn, 200-dən artıq müxtəlif rol yaradan, həm lirik, həm də komik obrazların mahir ifaçısı olan Sona Hacıyeva Azərbaycan kino sənətinin də inkişafına öz töhfəsini vermişdir. “Bəxtiyar” filmində o, bacılardan birinin rolunu ifa edir. “O olmasın, bu olsun” (1956), “Qızmar günəş altında” (1957), “Səhər” (1960), “Telefonçu qız” (1962) filmlərinə çəkilən aktrisa milli kinonun tarixində də misilsiz xidmətlərin sahibidir.

Sona xanım mükəmməl ifaları ilə böyük dramaturq C.Cabbarlının diqqətini çəkib. C.Cabbarlı çox böyük səxavətlə bu gənc qız haqqında xoş sözlər deyib: “Azərbaycanlı aktrissalar içərisində diqqətimi cəlb edən qüvvətli simalardan biri də Sona Hacıyevadır... Səhnə bu incə, zərif qızı böyüdü, yaradıcı bir sənətkara çevirmişdir”.

Sona xanımın yaradıcılığında C.Cabbarlı dramaturgiyası mühüm yer tutur. “Od gəlini”ndə Solmaz, “Sevil”də Gülüş, Sevil, “Yaşar”da Yaqut, “Almaz”da Almaz və o dövrdə səhnələşirilən digər tamaşalarda həm lirik, həm komik rolları böyük məharətlə ifa edib. Teatrda, ümumiyyətlə, 150-dən çox rol oynayan qüdrətli sənətkar Hacıməmməd Qafqazlı, Hüseynqulu Sarabski, Sıdqi Ruhulla, Ağasadiq Gəraybəyli, Münəvvər Kələntərli, Məziyyə Davudova kimi görkəmli, sənətkarlarla tərəf müqabili olub, oynadığı rolları məharətlə yaradıb, öz möhürünü vurub.

Sona Hacıyeva 1941–1945-ci illərdə hərbi xəstəxanalarda, orduda döyüşən əsgərlər qarşısında, fabrik və zavodlarda tez-tez çıxışlar edib. Fədakar əməyinə görə o, bir çox orden və medallarla təltif edilib, fəxri fərmanlara layiq görüleb.

Sona xanım 1979-cu ildə Bakıda vəfat edib, Fəxri xiyabanda dəfn olunub.

M.MÜKƏRRƏMOĞLU,
“Xalq qəzeti”